

Van opzettelijke vervalsching en bedrog als oorzaak der verschillende lezingen in handschriften van hetzelfde werk mag dus de kritiek niet als onderstelling uitgaan; de regel is, dat de afwijkingen en fouten door onbewuste afdwaling van oog en oor zijn ontstaan.

Anders staat het echter met de pseudepigraphen, de geschriften met valsche titels. De titel van een boek toch werd buiten aan de rol aangebracht en de naam van den schrijver kwam zelden, behalve bij historieschrijvers en in brieven, in het werk zelf voor.

En daar nu ieder boek, ook als onderdeel van een geheel werk, een afzonderlijke rol vormde en dus een afzonderlijken titel moest hebben, die, omdat hij er slechts van buiten aangehecht was, licht kon afvallen en zoek raken, is het niet te verwonderen, dat menig boek zonder titel ronddwaalde of later naar gissing een verkeerden titel kreeg. Daarbij komt dan nog, dat, toen later de codexvorm in zwang kwam, niet zelden verschillende boeken in eenen codex verzameld werden en allicht onder een zelfden titel kwamen. Op den duur echter kon dit alleen onzekerheid en valsheid veroorzaken, wanneer toevallig van een werk slechts één codex was overgebleven en uit citaten of dergelijke middelen de ware titel niet meer kon worden opgediept. Bij eenigszins belangrijke werken echter deed dit geval uit den aard der zaak zich slechts weinig voor.

Doch niet alleen op deze wijze, maar ook door opzettelijk bedrog kwamen er pseudepigraphen voor. De oude wereld was in dezen niet beter dan onze tijd. Dezelfde oorzaken hadden dezelfde gevolgen, toen en nu. Nu onze musaea en bibliotheken voor hooge sommen oude codices, incrypties en andere oudheden opkopen, komen er Shapira's en andere vervalschers, die van deze gelegenheid trachten te profiteeren om hunne fabriekaten voor goed geld als echte oudheden aan den man te brengen. Niet anders ging het in den tijd der renaissance, niet anders ook in de oudheid. Galenus, de bekende arts uit de tweede eeuw na Chr., die, ofschoon hij een medicus was, toch aan de eischen der philologie recht deed wedervaren, schrijft: „vóór er in Alexandrië en Pergamum koningen opstonden, die er hunne eer in stelden zich boeken te verzamelen, droeg geen geschrift eenen

zelf heeft erkend, pag. 87, zie ook pag. 96 en 97 en Holtzmann Einl, pag. 28, 29. Natuurlijk werden de rechtzinnigen door de ketters van vervalsching beschuldigd; dat omkeeren der rollen is een bekend huismiddeltje.